

KONKURENCES PADOME

Elizabetes ielā 41/43, Rīgā, LV-1010 ♦ Tālrunis 7282865 ♦ Fakss 7242141

Rīgā

L Ē M U M S

2002.gada 12.jūnijā

Nr. 32

(Prot. Nr.22, 2.§)

**Par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un
naudas soda uzlikšanu a/s "Hoetika - ATU"
Lieta Nr.133/01/05/8**

Konkurences padome 04.04.2001. saņēma (saņemtā dok. Nr.133) sabiedriskās organizācijas "Latvijas profilaktiskās medicīniskās dezinfekcijas asociācija" 18.03.2001. iesniegumu (turpmāk tekstā - Iesniegums) par iespējamo Konkurences likuma pārkāpumu a/s "Hoetika - ATU" darbībā. Iesniegumā norādīts, ka a/s "Hoetika - ATU" ļaunprātīgi izmanto dominējošo stāvokli sadzīves atkritumu apsaimniekošanas tirgū Rīgas pilsētā, piedāvājot atlaides atkritumu izvešanas pakalpojumiem, ja klienti piekrīt slēgt līgumus par deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumiem, tādējādi cenšoties izspiest no tirgus citus deratizācijas, dezinfekcijas un dezinsekcijas pakalpojumus sniedzošus uzņēmumus.

Konkurences padome, pamatojoties uz Ministru kabineta 30.12.1997. noteikumu Nr.444 "Konkurences likuma pārkāpumu izskatīšanas kārtība" 6.punktu, 02.05.2001. pieņēma lēmumu (prot. Nr.17, 3.§) apturēt s/o "Latvijas profilaktiskās medicīniskās dezinfekcijas asociācija" 18.03.2001. iesnieguma tālāku izskatīšanu līdz papildu informācijas iegūšanai.

Konkurences padome 22.10.2001. pieņēma lēmumu (prot. Nr.36, 8.§) uzsākt lietas izpēti par iespējamo 18.06.1997. Konkurences likuma 17.panta 3.punkta pārkāpumu a/s "Hoetika - ATU" darbībā.

Konkurences padome, izvērtējusi Iesniegumā ietverto un papildus iegūto informāciju,

konstatēja:

01.01.2002. ir stājies spēkā 04.10.2001. pieņemtais Konkurences likums. Līdz ar 04.01.2001. pieņemtā Konkurences likuma spēkā stāšanos spēku ir zaudējis 18.06.1997.

Konkurences likums. Pamatojoties uz a/s "Hoetika - ATU" 28.05.2002. atbildes vēstuli Nr. 0/234, a/s "Hoetika - ATU" darbības, kas liecina par iespējamo Konkurences likuma pārkāpumu, turpinās 2002.gadā. Ņemot vērā minēto, lietas izskatīšanā attiecībā uz norādītajām a/s "Hoetika - ATU" darbībām ir piemērojamas 04.10.2001. pieņemtā Konkurences likuma attiecīgās materiālās tiesību normas.

Konkurences likuma 1.panta 4.punkta izpratnē konkrētais tirgus, kurā darbojas a/s "Hoetika - ATU", ir cieto sadzīves atkritumu (turpmāk tekstā - CSA) apsaimniekošana Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētā, Centra rajonā, Vidzemes priekšpilsētā, Zemgales priekšpilsētā un Ziemeļu rajonā. Šajā konkrētajā tirgū Konkurences likuma 1.panta 1.punkta izpratnē a/s "Hoetika - ATU" atrodas dominējošā stāvoklī (monopolstāvoklī).

A/s "Hoetika - ATU" 13.10.2000. saņēma LR Nacionālās vides veselības centra licenci Nr.811 bīstamo preparātu (deratizācijas, dezinfekcijas un dezinfekcijas līdzekļu) uzglabāšanai un lietošanai (praksei). Laika periodā no 01.01.2001. līdz 01.01.2002. a/s "Hoetika - ATU" noslēgusi septiņus līgumus par deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumu sniegšanu (a/s "Hoetika - ATU" 14.01.2002. vēstule Nr.0/10). Konkurences likuma 1.panta 4.punkta izpratnē konkrētais tirgus, kurā a/s "Hoetika - ATU" 01.01.2001. uzsāka darbību, ir deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumu sniegšana Rīgas pilsētā. Saskaņā ar Nacionālā vides veselības centra sniegto informāciju līdz 02.05.2001. licences deratizācijas, dezinfekcijas un dezinfekcijas līdzekļu uzglabāšanai, realizācijai un lietošanai ir izsniegtas trīsdesmit septiņām uzņēmēj sabiedrībām, kuras reģistrētas un/vai darbojas Rīgas pilsētā. Šīs uzņēmēj sabiedrības Konkurences likuma 1.panta 9.punkta izpratnē uzskatāmas par deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumu Rīgas pilsētā tirgus dalībniekiem.

A/s "Hoetika - ATU" 2001.gadā, no kopējā noslēgto līgumu skaita par deratizāciju un dezinfekciju četros gadījumos ir piešķirtas atlaides par CSA apsaimniekošanas pakalpojumiem. Līgumi ir noslēgti ar noteikumiem, ka klients saņem atlaidi par CSA apsaimniekošanu, ja tiek noslēgts līgums par deratizāciju:

1. Ar DzĪKS "Pleskodāle" 18.01.2001. noslēgtā līguma Nr.93 par CSA apsaimniekošanu 9.3.punktā noteikts: "(..).

2. Ar SIA "Wess" 22.01.2001. noslēgtā līguma Nr.161/2 par CSA apsaimniekošanu 9.punktā noteikts: "(..).

3. Ar SIA "Privatizācijas sabiedrība" 13.12.2000. noslēgtā līguma Nr.513/5 par deratizāciju 5.punktā noteikts: "(..).

4. Ar SIA "Baltimers" 20.02.2001. noslēgtā līguma Nr.507/9 (4461) par CSA apsaimniekošanu 9.punktā noteikts: "(..).

A/s "Hoetika - ATU" atlaides par CSA apsaimniekošanu piemēro gadījumā, ja tiek izmantoti a/s "Hoetika - ATU" piedāvātie deratizācijas pakalpojumi.

04.10.2001. Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausula nosaka, ka "jebkuram tirgus dalībniekam, kas atrodas dominējošā stāvoklī, ir aizliegts jebkādā veidā ļaunprātīgi to izmantot Latvijas teritorijā". Saskaņā Konkurences likuma 13.panta 3.punktu dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana var izpausties arī kā "tādu noteikumu izvirzīšana, kuri darbības slēgšanu, grozīšanu vai izbeigšanu ar citu tirgus dalībnieku padara atkarīgu no tā, vai šis tirgus dalībnieks uzņemas papildu saistības, kuras pēc būtības un pēc komerciālā lietojuma neattiecas uz konkrēto darbību". Šī aizlieguma mērķis ir nepieļaut vienā konkrētajā tirgū dominējošā tirgus dalībnieka ienākšanu vai pastiprināšanos citos, horizontāli vai vertikāli saistītajos konkrētajos tirgos, izmantojot savu tirgus varu un sasaistot divu neatkarīgu preču vai pakalpojumu pārdošanu.

Preces un pakalpojumi tiek uzskatīti par neatkarīgiem, ja tos nav obligāti nepieciešams saņemt no viena un tā paša pārdevēja vai pakalpojumu sniedzēja. Tātad CSA

apsaimniekošanas pakalpojumi un deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumi ir savstarpēji nesaistīti, neatkarīgi pakalpojumi, kuru sasaistīšanu aizliedz Konkurences likuma 13.panta 3.punkts.

Divu neatkarīgu preču vai pakalpojumu sasaistīšanas gadījumā konkrētais tirgus, kurā darbojas dominējošais tirgus dalībnieks, uzskatāms par saistošo tirgu. Tā CSA apsaimniekošanas tirgus, kurā a/s "Hoetika - ATU" atrodas dominējošā stāvoklī, ir saistošais tirgus. Savukārt konkrētais tirgus, kurā saistošajā tirgū dominējošais uzņēmums vēlas ienākt vai pastiprināt savu ietekmi, uzskatāms par saistīto tirgu. Tirgi var būt vertikāli un horizontāli saistīti. CSA apsaimniekošanas pakalpojumu un deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumu konkrētie tirgi uzskatāmi par horizontāli saistītiem, jo konkrētajā gadījumā tiem ir kopīga administrācija, kā arī līdzīgs klientu loks - CSA pakalpojumu izmantotāji ir arī esošie vai potenciālie deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumu izmantotāji. Pie šādiem apstākļiem dominējošam uzņēmumam, izmantojot savu tirgus varu saistošajā tirgū, ir iespēja deformēt konkurenci saistītajā tirgū.

Atsevišķos gadījumos piešķirtās atlaides apmērs ir tuvs maksai par deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumiem, jo dominējošais stāvoklis CSA apsaimniekošanas tirgū ļauj a/s "Hoetika - ATU" piedāvāt deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumus uz izdevīgiem noteikumiem, kādus nevarētu nodrošināt citi deratizācijas un dezinfekcijas tirgus dalībnieki, īpaši mazie uzņēmumi, kuriem ir šaurāka specializācija, mazāk resursu.

Konkurences padome 29.11.2001. nosūtīja a/s "Hoetika - ATU" vēstuli Nr.5 - 678, kurā, pamatojoties uz 30.12.1997. Ministru kabineta noteikumu Nr.444 "Konkurences likuma pārkāpumu izskatīšanas kārtība" 17. un 21.punktiem, pirms Konkurences padomes lēmuma pieņemšanas aicina a/s "Hoetika - ATU" iepazīties ar Konkurences padomes rīcībā esošajiem pierādījumiem, izteikt savu viedokli par izklāstītajiem lietas apstākļiem. Konkurences padome norādīja uz iespējamo 18.06.1997. Konkurences likuma 17.panta 3.punkta dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpumu, kas var izpausties kā tādu noteikumu uzspiešana, atbilstoši kuriem līguma slēgšana ar jebkuru citu tirgus dalībnieku tiek padarīta atkarīga no tā, vai šis dalībnieks uzņemas papildu saistības, kurām pēc sava pielietojuma nav sakara ar konkrētā darījuma priekšmetu.

A/s "Hoetika - ATU" 14.01.2002. atbildes vēstulē Nr. 0/10 paskaidro, ka a/s "Hoetika - ATU" piedāvājums klientiem papildus līgumam par CSA izvešanu noslēgt līgumu par deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumiem nav uzskatāms par papildu saistību uzspiešanu. Piedāvātās atlaides par CSA izvešanu, ja klients noslēdz līgumu par deratizāciju un dezinfekciju, ir pušu, klienta un a/s "Hoetika - ATU" abpusēja vienošanās, un nav uzskatāma par papildu saistību uzspiešanu. Visus līgumus un papildus vienošanās ar klientiem a/s "Hoetika - ATU" slēdz, ievērojot Latvijas Republikas Civillikuma normas par darījumu slēgšanu. A/s "Hoetika - ATU" norāda, ka 2001.gadā SIA "Wess" nav pasūtījusi deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumus, līdz ar to netika piemērota atlaide par CSA izvešanu.

Tāpat vēstulē tiek norādīts, ka a/s "Hoetika - ATU" piedāvātie deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumu izcenojumi ir tajā pašā līmenī vai augstāki nekā citu šo pakalpojumu sniedzējiem, kas izskaidrojams ar nelielā pakalpojuma apjoma augstāku pašizmaksu. A/s "Hoetika - ATU" piemēro atlaides uz to pakalpojumu no piedāvāto pakalpojumu klāsta, kurš pēc apjoma ir vislielākais un kura pašizmaksa ir viszemākā, t.i., uz CSA izvešanu. A/s "Hoetika - ATU" deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumus sāka piedāvāt tikai no 2001.gada janvāra, un gada laikā noslēgto līgumu skaits par deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumiem salīdzinoši ar noslēgto līgumu skaitu par CSA izvešanu ir neliels, līdz ar to a/s "Hoetika - ATU" ar savām darbībām nevar kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci dezinfekcijas pakalpojumu tirgū Rīgas pilsētā.

(..).

Konkurences padome, pamatojoties uz minēto, secina:

A/s "Hoetika - ATU", piešķirot klientiem DzĪKS "Pleskodāle", SIA "Wess", SIA "Privatizācijas sabiedrība", SIA "Baltimers" atlaides par CSA apsaimniekošanas pakalpojumiem ar nosacījumu, ka klients noslēgs līgumu par deratizācijas pakalpojumu sniegšanu, izmanto savu tirgus varu saistošajā tirgū - resursus, pieeju klientiem, atpazīstamību, lai ienāktu horizontāli saistītajā deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumu tirgū, kas liecina par konkurences deformēšanu saistītajā deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumu tirgū, jo dominējošais stāvoklis CSA apsaimniekošanas tirgū ļauj a/s "Hoetika - ATU" piedāvāt deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumus uz tik izdevīgiem noteikumiem, kādus nevarētu nodrošināt citi deratizācijas un dezinfekcijas tirgus dalībnieki, īpašie mazie uzņēmumi, kuriem ir šaurāka specializācija, mazāk resursu.

A/s "Hoetika - ATU" atlaides piešķiršanu padara atkarīgu no deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumu izmantošanas. Tā kā dominējošā uzņēmuma ekskluzīvas jeb izslēdzošas darbības ir aizliegtas attiecībā pret konkurentiem, kuri darbojas saistītajā tirgū, šīs normas pārkāpuma tiesiskā sastāva konstatēšanai nav nepieciešams, lai dominējošais uzņēmums tieši izvirzītu saviem klientiem papildu saistības, kuru izpilde viņiem būtu ekonomiski neizdevīga. Pakalpojumu sasaistīšana var izpausties arī, piedāvājot klientiem tik izdevīgus preču iegādes nosacījumus, no kuriem saprātīgi domājošs klients neatteiksies, taču rezultātā ar šādām darbībām dominējošais uzņēmums, izmantojot savu tirgus varu un resursus, izspiež konkurentus no saistītā tirgus un paplašina savu dominanci, ietverot arī saistīto tirgu.

Ilgākā laika periodā šādas a/s "Hoetika - ATU" darbības var radīt nopietnus konkurences ierobežojumus un sašaurināt deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumu tirgu, izspiežot no tā citus tirgus dalībniekus.

A/s "Hoetika - ATU" darbībās, padarot līgumu par CSA apsaimniekošanu noslēgšanu ar atlaidi atkarīgu no tā, vai klients noslēdz līgumu par deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumu izmantošanu jeb uzņemas papildu saistības, kurām pēc savas būtības nav sakara ar konkrētā darījuma priekšmetu, ir Konkurences likuma 13.panta 3.punkta pārkāpums.

Konkurences padome 29.11.2001. nosūtīja a/s "Hoetika - ATU" vēstuli Nr.5 - 678, kurā norādīja uz iespējamo 18.06.1997. Konkurences likuma 17.panta 3.punkta dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpumu a/s "Hoetika - ATU" darbībās. A/s "Hoetika - ATU" 14.01.2002. atbildes vēstulē Nr.0/10 paskaidro, ka a/s "Hoetika - ATU" piedāvājums klientiem papildus līgumam par CSA izvešanu noslēgt līgumu par deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumiem nav uzskatāms par papildu saistību uzspiešanu. A/s "Hoetika - ATU" iepriekš minēto pakalpojumu sasaistīšanu neuzskata par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgās izmantošanas aizlieguma pārkāpumu.

Konkurences likuma 14.panta pirmā daļa nosaka: "Ja Konkurences padome konstatē tirgus dalībnieku darbībās šā likuma 13.panta pārkāpumu, tā pieņem lēmumu par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu(..)" Saskaņā ar Konkurences likuma 14.panta otro daļu: "Konkurences padome var uzlikt tirgus dalībniekiem naudas sodu līdz 5 procentu apmēram no to pēdējā finansu gada neto apgrozījuma katram, bet ne mazāk kā 250 latu katram(..)" Konkrētais soda apmērs, izvērtējot vairākus ar pārkāpumu saistītos apstākļus, tiek noteikts saskaņā ar Ministru kabineta 30.12.1997. noteikumu Nr.444 "Konkurences likuma pārkāpumu izskatīšanas kārtība" 32.,33.,34.,36. un 37.punktu nosacījumiem, t.i., tika ņemts vērā pārkāpuma veids, pārkāpuma smagums, pārkāpuma ilgums, pārkāpuma radītās sekas konkurencei.

Vērtējot pārkāpuma smagumu saskaņā ar minēto noteikumu 34., 36. un 37.punktu, Konkurences padome ņēma vērā, ka:

- 1) dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpums ir vērtējams kā smags pārkāpums;
- 2) Konkurences likuma pārkāpums a/s "Hoetika - ATU" darbībā nav izraisījis sekas konkurencei saistītajā deratizācijas un dezinfekcijas tirgū.

Ņemot vērā minēto, Konkurences padome uzskata, ka a/s "Hoetika - ATU" pārkāpums ir vērtējams kā vidēji smags pārkāpums.

Pamatojoties uz to, ka Konkurences padomes rīcībā ir pierādījumi, ka pārkāpums a/s "Hoetika - ATU" darbībā, kas sākās 2001.gada janvārī, turpinās, Konkurences padome uzskata, ka pārkāpums vērtējams kā vidēji ilgstošs.

Nosakot soda naudas apmēru, Konkurences padome ņēma vērā a/s "Hoetika - ATU" noslēgto līgumu par deratizāciju un dezinfekciju nelielo skaitu, kas kopumā sastāda piecus līgumus, pamatojoties uz kuriem tika piešķirtas atlaides par CSA izvešanu.

Apkopojot minētos vērtējumus, Konkurences padome uzskata, ka a/s "Hoetika - ATU" piemērojams naudas sods 250 latu apmērā.

Konkurences padome, ņemot vērā minēto un pamatojoties uz 04.10.2001. Konkurences likuma 13.panta 3.punktu, 14.panta pirmo daļu, 14.panta otro daļu un 8.panta pirmās daļas 1.punktu, pamatojoties uz Ministru kabineta 30.12.1997. noteikumu Nr.444 "Konkurences likuma pārkāpumu izskatīšanas kārtība" 32., 33., 34., 36. un 37.punktiem,

nolēma:

1. Atzīt a/s "Hoetika - ATU" darbībā 04.10.2001. Konkurences likuma 13.panta 3.punktā noteiktā dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpumu.
2. Uzlikt par tiesisko pienākumu a/s "Hoetika - ATU" 30 dienu laikā no lēmuma saņemšanas dienas pārtraukt praksi, sasaistot atlaižu piemērošanu cieto sadzīves atkritumu apsaimniekošanā ar deratizācijas un dezinfekcijas pakalpojumu sniegšanu.
3. Uzlikt a/s "Hoetika - ATU" naudas sodu Ls 250 apmērā, ieskaitot to valsts budžetā (Valsts kasē reģ. Nr.90000050138, konta Nr.000361101, subkonta Nr.10600010109, Latvijas Bankā kods LACBLV2X) 30 dienu laikā no lēmuma saņemšanas dienas.
4. Par 2. un 3.punktu izpildi a/s "Hoetika - ATU" ziņot Konkurences padomei 30 dienu laikā no šo pienākumu izpildes dienas.

Konkurences padomes lēmumu saskaņā ar 04.10.2001. Konkurences likuma 8.panta otro daļu, LR Civilprocesa likuma Pārējas noteikumu 1.punktu un Civilprocesa kodeksa 24.-A nodaļu var pārsūdzēt Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā viena mēneša laikā no dienas, kad ieinteresētā persona uzzinājusi vai tai vajadzēja uzzināt par pieņemto lēmumu.

Priekšsēdētājs

P.Vilks